

GEOPOLITIČNA DETERMINIRANOST SLOVENSKE VOJSKE; OBLIKOVANJE VEČNACIONALNIH SIL NA OBMOČJU ZAHODNEGA BALKANA

GEOPOLITICAL DETERMINATION OF THE SLOVENIAN ARMED FORCES – FORMATION OF MULTINATIONAL FORCES IN THE AREA OF WESTERN BALKANS

Professional article

Povzetek Slovenija se je poskušala po osamosvojitvi tako geografsko kot politično oddaljiti od držav, nastalih na območju, ki ga danes poznamo kot Zahodni Balkan. Večina naporov je bila usmerjena v članstvo v Evropski uniji in Natu. Skladno z državno usmeritvijo je bila v isto smer usmerjena tudi Slovenska vojska. Ta si je znanje in izkušnje pridobivala tako v državah Zahodne Evrope, ZDA kot v mednarodnih operacijah in na misijah pod okriljem OZN, Nata, EU in tudi OVSE.

Z umiritvijo razmer na tleh nekdanje Jugoslavije in opredelitvijo držav, nastalih na tem območju, da postanejo članice Partnerstva za mir in pozneje Nata (Hrvaška je že članica, Srbija pa si za zdaj tega ne želi) ter Evropske unije, so se za Slovenijo in Slovensko vojsko znova odprle možnosti, da tem državam pomaga pri pridruženju v evroatlantske integracije in pri reformah obrambnih sektorjev.

Ključne besede *Geopolitika, Slovenska vojska, Zahodni Balkan, večnacionalne sile, mednarodne operacije in misije.*

Abstract Ever since it won its independence, Slovenia has made great efforts to distance itself geographically and politically from the region, nowadays also known as the Western Balkans. In the past twenty years, most of Slovenia's efforts have been directed towards becoming a European Union and NATO member.

The Slovenian Armed Forces followed the lead by gathering its experiences and knowledge mostly in the Western Europe and the USA as well as in different military missions and operations led by the UN, NATO, the EU and the OSCE.

When the situation in the former Yugoslavia settled and at least fragile peace was restored, newly formed countries decided to join the PfP programme and later on NATO (Croatia is already a member, while Serbia does not wish to become one, yet)

and the EU. In such circumstances, Slovenia and the Slovenian Armed Forces saw a new opportunity to support these countries in their Euro-Atlantic ambitions and help them with security sector reforms.

Key words *Geopolitics, Slovenian Armed Forces, Western Balkans, multinational forces, multinational operations and missions.*

Uvod Države so v zgodovini človeštva nastajale, se širile in propadale. Narodi so izumirali ali pa so jih vase posrkali večji. Manjšine so izginjale, posebno tam, kjer so zasedale območje, ki je bilo za večinski narod zemljepisno pomembno. Nastajale so nove geopolitične tvorbe in države. Zanje je značilno, da so bolj od velikosti, zemljepisne lege, reliefa, komunikacijskih povezanosti in drugih zemljepisnih značilnosti ter danosti pomembni njihovi moč, vplivnost, nadzor, koristi in odvisnost. Da je neka država prepoznana kot pomembna sila, ni več najpomembnejša njena velikost ali s čim razpolaga (voda, nafta, plin, zlato, druge žlahtne kovine, diamanti, hrana, začimbe ali druga naravna bogastva), temveč, kako zna to, kar ima, uveljaviti na svetovni tehtnici mednarodnih odnosov.

Namen besedila je z geopolitično teorijo opredeliti geopolitični položaj Slovenije in z njo Slovenske vojske. Zanima me, kako dobro poznamo in razumemo svoj geostrateški ter geopolitični položaj, zlasti v povezavi z državami, ki so nastale na tleh nekdanje skupne države. Nacionalni interesi se odražajo v nacionalnih strateških dokumentih. V njih so navedene tudi temeljne usmeritve Slovenski vojski za sodelovanje z vojskami držav Zahodnega Balkana (brez Albanije). Ob tem je treba preveriti, ali je tak interes tudi na drugi strani. Na podlagi dostopnih dokumentov, ki opredeljujejo nacionalne interese in cilje na obrambnem območju na Hrvaškem, v Srbiji, Bosni in Hercegovini, Črni gori, Makedoniji in na Kosovu, pa poskušam ugotoviti, ali v teh državah tako zanimanje obstaja ali ne. Na podlagi pregleda, primerjav in analize nekaterih dokumentov ter poznanih trenutnih razmer poskušam dognati, ali je mogoče in smiselno oblikovati skupne sile Zahodnega Balkana oziroma to narediti iz vojsk navedenih držav.

Menim, da sodobni geopolitični dejavniki vplivajo na položaj države in istočasno zahtevajo hitro prilagajanje spremenjenim geopolitičnim razmeram. Pravočasno prepoznavanje lastnih geopolitičnih prednosti in pomanjkljivosti je pomemben dejavnik v krepitvi države. Slovenija prepoznava svoje geopolitične možnosti na deklarativni ravni in poskuša prek nekaterih instrumentov, vključno s Slovensko vojsko, izboljšati svoj geopolitični položaj v regiji. Slovenska vojska je v svojem razvoju dosegla stopnjo, ko lahko na področju vojaškega sodelovanja z državami Zahodnega Balkana podpre nacionalne cilje in prevzame vlogo vodilne države v oblikovanju večnacionalnih sil. Za kaj takega pa potrebuje ustrezne geopolitične odločitve. Nedvomno pa bi poglobljeno sodelovanje na obrambnem področju in med vojskami pomenilo tudi večji politični vpliv ter ugled na parketu mednarodnih organizacij in institucij. Moja namera ni predlagati oblikovanja takih enot, temveč le preveriti možnost – ali

Slovenija ali katera izmed drugih nekdanjih republik Jugoslavije razmišlja o širitvi svojega geopolitičnega vpliva tudi prek tesnejših vojaških povezav.

V besedilu so uporabljene različne metode družboslovnega raziskovanja. **Deskriptivno metodo** uporabljam v opisovanju geopolitičnega položaja Slovenije. Metodo **analize relevantnih primarnih in sekundarnih virov** uporabljam v vsem besedilu, saj temelji na objavljenih knjigah, člankih, analizah in študijah. **Primerjalna metoda** je uporabljena v opredeljevanju in analiziranju strateških virov in dokumentov s področja obrambe različnih držav. Metoda **študije primera** je uporabljena pri iskanju podlag in možnosti za oblikovanje skupnih sil na Zahodnem Balkanu, pri čemer me zanima zlasti, ali Slovenska vojska lahko prevzame nalogo vodenja večnacionalnih sil ter kakšne so sploh možnosti.

1 GEOPOLITIČNA UMESTITEV SLOVENIJE IN SLOVENSKE VOJSKE

Če poskušamo Slovenijo umestiti na svetovno karto geopolitičnih teorij in delitev, potem spada po Mackinderjevi karti v notranji ali robni polmesec. Gre za središčno območje ozemlja med Arktičnim morjem, Uralom in Himalajo, od koder naj bi se širila ljudstva, ki so poselila zunanje obročje. Po De Sevorskyjevi delitvi sveta spada Slovenija v območje, na katerem se v zraku srečata ameriška in ruska nadvlada, ter leži v območju odločanja. Če pa Slovenijo ocenimo z vidika klasičnih zemljepisnih politik, leži na robu najmočnejših prometnih vozlov na morju in v zraku. Glede na velikost spada med mikrodržave, po obliki je kompaktna (Bufon, 2004, str. 15–29), glede na svetovna gospodarska in ekonomska gibanja pa nima velikih gospodarskih vplivov. Slovenija tudi nima močnega demografskega zaledja in pomembnih naravnih bogastev oziroma virov ter zalog strateških surovin. Njena prehodna oziroma mejna zemljepisna lega pa ji omogoča izrabo prostora za vse oblike transportov med vzhodom in zahodom ter severom in jugom. Enako pomembno vlogo pa bi lahko imela pri zagotavljanju telefonskih in drugih vrst informacijske komunikacije ter pri zagotavljanju transportnih poti za oskrbo z nekaterimi energetskimi viri (plinovod). Geopolitika Slovenije opredeljuje tudi Slovensko vojsko, velikost, pomembnost, vpliv in razvoj.

Svet, v katerem živimo, je v zadnjih 20. letih od razpada Sovjetske zveze in konca tako imenovane blokovske delitve sveta doživel korenite spremembe na vseh področjih. Udobno bipolarnost, v kateri sta dve državi okoli sebe gradili čim širši ovoj držav članic somišljenic in maloštevilnih nevtralnih, pa tudi neuvršenih, držav, brez posebnih moči in vpliva, so nadomestili negotova multipolarnost in številni »postblokovski« konflikti. Policentrični svet se zdaj deli na *neposlušne države*, *nedelujoče države*, *na propadle države*, *hitro razvijajoče se trge*, *islamske fundamentalistične države*, *države s terorističnimi zatočišči*, *transverzale zla*, *transverzale organiziranega kriminala in korupcije*, *jedrsk države* pa tudi na *razvite države*, *demokratske države*, *zahodne demokracije* itn. Marsikatera oznaka se ne uporablja več za posamezno državo, temveč splošno označuje neko zemljepisno območje, za katerega je marsikaj značilno. Grožnja medblokovega spopada s konvencionalnim

ali jedrskim orožjem pa so nadomestile številne druge grožnje, na katere smo manj pripravljeni in katerih se vsaj na videz za zdaj še ne znamo učinkovito ubraniti, jih nevtralizirati ali rešiti.

Navedeno se odraža tako v strateških varnostnih dokumentih Slovenije kot strateških dokumentih Nata, Evropske unije in OVSE. Značilno za vse te dokumente je, da navajajo enake mogoče grožnje in vire ogrožanja ter da se nobeden ne omejuje na območje države ali držav, ki so članice. Glavne vire ogrožanja prepoznava zunaj meja svojih držav ali držav članic organizacije, bodisi da so to globalni ali nadnacionalni viri ogrožanja.

1.1 Slovenija kot del Balkana in Evrope

Slovenija pa tudi druge republike nekdanje Jugoslavije so se med zadnjimi 20 leti kar precej zemljepisno »prestavljale«. Uveljavljale so številne in različne geografske opredelitve, ki pa niso bile toliko povezane z zemljepisno lego kot s političnimi spremembami ter časom teh sprememb. Rogelj prikazuje v članku Nazaj k Evropi (2006, str. 181–202), kako so se meje Srednje in Vzhodne Evrope spreminjale glede na približevanje Evropski uniji. Tako je nastal politično ustrezen izraz Zahodni Balkan (Rogel, 2006, str. 195, Petrović, 2009, str. 27–32). Ta na novo opredeli geopolitični prostor Balkana tako, da so vse države, nastale na tleh nekdanje Jugoslavije, razen Slovenije, nesporno ostale geopolitično umeščene v balkanski prostor. Slovenija je ta prostor izgubila, najprej zato, ker si je sama prizadevala ustvariti razdaljo, nato pa zaradi zamujenih priložnosti. Istočasno smo se v svetu trudili na vso moč pokazati in dokazati, da smo najboljši poznavalci tega prostora in da lahko bistveno vplivamo na regijo ter pripomoremo k njenemu razvoju. Kot je zapisal Gaiser (2010, str. 222, 223), smo se Slovenci potem, ko smo razumeli, da so lahko južni sosedi naša »gospodarska« Amerika, začeli vračati. Trdi še, da je zdaj Dunaj tisti, ki vodi Srednjo Evropo (Mitteleurope), v katero spada tudi Zagreb, ki se trudi priti v EU. »Medtem pa Slovenija skromno čaka, da bodo v njej drugi prepoznali potencial, ki naj bi ga imela, in jo priznali kot pomemben regionalni dejavnik. Ne gre dvomiti, da se tako priznanje ne bo zgodilo brez resne, usklajene, odločne, dosledne in finančno podprte zunanje in druge politike. Izgubljeni čas, ko so države nekdanje Jugoslavije še verjele v moč in vplivnost Slovenije ter jo imele za vzor, se izteka, če se ni že iztekel.« (Gaiser, 2010, str. 223–225.) Prav tako ne znamo uporabiti dejstva, da vodijo prek Slovenije najkrajše in najugodnejše poti, ki povezujejo kontinentalne srednjeevropske države z lukami na jadranskih obalah ter osrednjim delom južne Evrope (Žabkar, 1997, str. 183, 184).

1.2 Slovenska vojska v podporo nacionalnim interesom in ciljem

Slovenski nacionalni interesi so opredeljeni v različnih dokumentih, kot so **Strategija razvoja Republike Slovenije**, ta določa temeljne razvojne cilje, **Resolucija o strategiji nacionalne varnosti (ReSNV)**, ki opredeli grožnje in tveganja ter načine spoprijemanja z njimi, **Strategija sodelovanja v mednarodnih operacijah in misijah**, ki opredeljuje namere o sodelovanju Slovenije in Slovenske vojske v mednarodnih operacijah in na misijah. V **Strategiji do Zahodnega Balkana** je ta opredeljen

kot prednostno območje interesa in delovanja Slovenije. **Smernice za delovanje do Zahodnega Balkana** izražajo namero o okrepitvi aktivnosti in tako izboljšanje položaja Slovenije na Zahodnem Balkanu. **Akcijski načrt za delovanje RS do Zahodnega Balkana** za leto 2011 pa natančneje opredeljuje naloge in vrsto sodelovanja z državami na Zahodnem Balkanu (brez Hrvaške, vendar vključuje Albanijo).

Vloga Slovenske vojske je v izbranih strateških in izvedbenih dokumentih bolj ali manj jasno opredeljena ter se razlikuje. Slovenska vojska lahko prispeva k uresničevanju četrtega cilja v Strategiji razvoja RS. Ta pravi, da si bo Slovenija prizadevala postati s svojimi razvojnim vzorcem, kulturno identiteto in zavzetim delovanjem v mednarodni skupnosti ugledna ter prepoznavna država v mednarodni skupnosti. Slovenska vojska s svojim delovanjem v mednarodnem okolju, tako v mednarodnih operacijah in na misijah kot v okviru drugih oblik mednarodnega sodelovanja, nedvomno prispeva k prepoznavnosti in ugledu naše države. Strategija nacionalne varnosti opredeli Zahodni Balkan predvsem kot dejavnik nestabilnosti v regiji in predvideva nadaljnje sodelovanje Slovenske vojske v mednarodnih operacijah in na misijah v okviru Nata ter EU na tem območju. Tesnejše sodelovanje med vojskami Zahodnega Balkana in Slovenijo, kot mogoč način odvratanja ali preprečevanja mogočih groženj ali tveganj, ni predvideno. V Strategiji sodelovanja RS v mednarodnih operacijah in na misijah je Zahodni Balkan interesno območje, na katerem je bistvena ohranitev miru. To bomo zagotavljali s sodelovanjem v mednarodnih operacijah in na misijah. Pri tem je vloga Slovenske vojske jasna in ima nalogo nadaljevanja sodelovanja na teh misijah. Strategija vlade do Zahodnega Balkana in Akcijski načrt za Zahodni Balkan pa poleg tega, da vsebujeta nazorne oblike bilateralnega sodelovanja s posamezno državo, dopuščata tudi možnost za nove pobude in oblike sodelovanja. V tem okviru bi lahko iskali tudi možnosti oblikovanja bolj prepoznavnih oblik sodelovanja med različnimi vojskami Zahodnega Balkana.

2 VEČNACIONALNE SILE ZAHODNEGA BALKANA

Ideja o oblikovanju bojne skupine Zahodnega Balkana ni nova. Pred dobrim letom (2010) so trije srbski avtorji objavili okviren načrt oblikovanja take bojne skupine, vendar pa v njej ni Slovenske vojske. Vzroke za to lahko najdemo v manjšem ali celo neobstoječem skupnem prizadevanju Slovenske vojske in vojsk držav Zahodnega Balkana v zadnjih 20. letih, ko smo se v svojem iskanju partnerjev usmerjali izključno na zahod, v EU in ZDA. Pripadniki Slovenske vojske so hodili na Zahodni Balkan le v mednarodne operacije in na misije. Razlogi so tudi politični, med temi so zlasti problem oziroma zamere srbske politike do držav, ki so priznale samostojno Kosovo. Pobuda in ideja seveda ostajata, vprašanje časa je, kdaj ter katera država ju bo oživila. Kot smo se Slovenci v letih od osamosvojitve do članstva v Natu ozirali po okolici in iskali države, ki bi nam bile pripravljene pomagati pri vključevanju v EU in Nato, se zdaj tudi države Zahodnega Balkana ozirajo po svoji širši ter daljni okolici v iskanju držav, ki bi jim bile pri dosegu njihovih nacionalnih ciljev pripravljene pomagati. Pri tem si večina želi partnerstva zlasti z ZDA pa tudi z Rusijo in nekaterimi evropskimi državami. Med temi so najbolj zaželeni, vsaj po raziskavi

GALLUP (2010, str. 25), Italija, Nemčija, Avstrija, Velika Britanija in Španija. Za obravnavane države Zahodnega Balkana je značilno, da si vse želijo vstopiti v Evropsko unijo in vse, razen Srbije, tudi v Nato. Druge skupne značilnosti so:

- vse so članice PzM (razen Hrvaške, ki je že članica Nata, in Kosova, ki se kot država še ni v celoti oblikovala);
- v vseh državah potekajo reforme obrambnega sektorja, ki vključujejo tako zmanjševanje števila pripadnikov vojske kot stabilno organizacijo, sprejemanje standardov Nata in EU ter s tem povezano večjo profesionalizacijo;
- med dejavniki, viri tveganja in grožnjami nacionalni varnosti se še vedno pojavlja nevarnost oboroženega konflikta, ki sicer ni ocenjen kot velika grožnja, a ostaja kot latentna;
- skupne imenovalce najdemo tudi na področju nacionalne in mednarodne varnosti oziroma pri opredelitvi dejavnikov tveganja, groženj in izzivov. Ne glede na raven (globalno, regionalno in nacionalno) prepoznavajo vse obravnavane države kot grožnje varnosti nevarnost širjenja orožja za množično uničevanje, težave zaradi beguncev in razseljenih oseb, organizirani kriminal, etnične spopade in terorizem, tihotapljenje orožja, droge in tudi trgovanje z belim blagom, mine in druga neeksplozirana ubojna sredstva, ki so ostanek vojne; menijo sicer, da je možnost obnovitve spopadov precej nizka, a jih nobena od države ne izključuje; na razmere vplivajo tudi težave zaradi energetskega virov ali zanimanje zanje, korupcija, negativna demografska gibanja, velika nezaposlenost in slabo stanje gospodarstva, slabo delujoče (posamezne) državne institucije, izziv je reševanje vprašanja meja. Grožnje so še naravne in druge nesreče, tehnološke katastrofe, kibernetične grožnje in posledice globalizacije ter vse večje razslojevanje na revne in bogate;
- vse opredeljujejo kot svoj cilj v nacionalnih strateških dokumentih sodelovanje v regiji in zagotavljanje varnosti ter stabilnosti;
- v strateških nacionalnih dokumentih izražajo pripravljenost za sodelovanje s sosednjimi državami, v regiji in v regionalnih organizacijah ter pobudah;
- vse tudi izražajo pripravljenost in interes za nadaljnje sodelovanje v mednarodnih operacijah in na misijah pod vodstvom OZN, Nata ali EU.

2.1 Možnosti Slovenske vojske

Slovenska vojska je dosegla v 20. letih svojega dela izjemen napredek in razvoj¹. K razvoju je najprej prispevala odločitev države Slovenije in njenih državljanov, da se pridružimo najvplivnejšim svetovnim organizacijam, kot so OZN, OVSE, EU in za Slovensko vojsko ter njen razvoj posebno pomemben Nato. Voditelji Slovenije so tako kmalu spoznali, da si Slovenija (tako kot danes tudi malo katera druga država) ne bo mogla sama zagotavljati želene stopnje varnosti in da sta zato nujna povezovanja z državami članicami Nata ter vstop v Nato. V prizadevanjih za doseg tega cilja si je Slovenija iskala partnerstva tako v Evropi kot v Združenih državah Amerike. Slovenska vojska je usmerila svoje sile v tem obdobju v lasten razvoj in usposabljanje, s ciljem zagotoviti pogoje za vključitev v Nato. Pri tem so ji pomagali znanje, pridobljeno na šolanjih, usposabljanjih in vajah v tujini, ter izkušnje zaradi sodelovanja

¹ O tem je napisano več v zaključni nalogi T. Pečnik iz leta 2011: *Geopolitična determiniranost Slovenske vojske s podnaslovom Oblikovanje večnacionalnih sil na območju Zahodnega Balkana, in sicer na straneh 38–52.*

v mednarodnih operacijah in na misijah. V Slovenski vojski so se postopno uvajali standardi, načini usposabljanja, urjenja in preverjanja, pa tudi taktika, tehnike, postopki in načini delovanja, ki so veljali v Natovih državah. V 14 letih so pripadniki Slovenske vojske sodelovali na 18 misijah oziroma povprečno na petih ali šestih misijah hkrati. Sodelujejo tako na misijah, ki jih vodi OZN, Nato ali EU. Prva misija, ki so se je udeležili pripadniki Slovenske vojske, je pravzaprav potekala pod okriljem OVSE (Alba '97). Število operacij, na katerih sodelujejo pripadniki SV, se z leti ni bistveno spreminjalo. Spreminjalo pa se je povprečno število udeležencev misij na letni ravni in pomembnejše, spreminjala se je zahtevnost operacij. Tako so vodili in še vodijo pripadniki Slovenske vojske večnacionalne sestave ter dokazujejo, da s svojim znanjem ne zaostajajo za kolegi iz starejših, večjih in tudi bogatejših vojsk. 3767 pripadnikov Slovenske vojske, ki so se udeležili vsaj ene misije, je sodelovalo z 20. MOTB v večnacionalnih silah kopenske vojske (VSKV), vodilo večnacionalne bojne skupine Sokol v silah Kfor leta 2007 (sestavljali so jo večinoma pripadniki 10. MOTB, ki so vodili večnacionalni bataljon JRKBO v silah NRF 16 (18. BJRKBO)), samostojno opravljalo naloge mentorstva pripadnikov bataljona afganistanske vojske v silah Isaf (<http://www.slovenskavojska.si/mednarodno-sodelovanje>), sodelovalo s pripadniki hrvaške vojske v šoli za vojaške policiste afganistanske vojske v Kabulu itn. Vse to in druge aktivnosti dokazujejo, da je Slovenska vojska sposobna sprejeti vsako nalogo ter lahko bistveno prispeva k uresničevanju nacionalnih ciljev Republike Slovenije.

2.2 Možnosti hrvaške vojske

Hrvaška je bila v OZN sprejeta leta 1992, v Nato pa leta 2009 in je resna kandidatka, da postane leta 2013 članica EU.

Hrvaška je udeležbo v mednarodnih operacijah in na misijah pravzaprav začela v Natovih silah Isaf. Tja je leta 2004 napotila vod vojaških policistov. Število pripadnikov na tej misiji se iz leta v leto povečuje. Hrvaški sabor je odobril za leti 2011 in 2012 udeležbo do 350 pripadnikov hrvaške vojske v mednarodnih operacijah in na misijah Isafa (<http://nato.mvp.hr/?mh=50&mv=616&id=48>). Trenutno je v tej operaciji 319 pripadnikov hrvaške vojske. Hrvaška je marca 2011 v Kabulu v Afganistanu odprla šolo, v kateri usposablja vojaške policiste afganistanske vojske in opravljajo mentorske naloge za vodilne častnike afganistanske vojaške policije. V tej šoli dela 21 pripadnikov iz Hrvaške, po dva pripadnika iz Slovenije in Črne gore, eden iz Albanije ter trije iz Makedonije. Makedonija naj bi svoj prispevek v letu 2012 povečala z dodatnimi šestimi pripadniki, pričakujejo pa tudi 12 pripadnikov vojaške policije iz Bosne in Hercegovine (<http://www.morh.hr/hr/vijesti-najave-i-priopcenja/priopcenje/potpisan-sporazum-o-razumijevanju-sudionika-skole-vp-u-kabulu.html>). Hrvaška sodeluje od leta 2008 tudi v Kforju, v katerem ima 20 pripadnikov in dva transportna helikopterja (<http://nato.mvp.hr/?mh=50&mv=616&id=48>).

V mednarodnih operacijah in na misijah pod okriljem OZN sodeluje šele od leta 2008, ko je na prvo misijo na Golansko višavje napotila svoj prvi kontingent (http://www.osrh.hr/data/misije_hr.asp).

Hrvaška sodeluje od leta 2009 tudi na misiji EU NAVFOR Somalija – ATALANTA z dvema častnikoma. Za leti 2011 in 2012 pa je predvideno povečanje udeležbe na do pet pripadnikov (http://www.osrh.hr/data/misije_hr.asp). Hrvaška sodeluje od začetka tega leta v nordijski bojni skupini EU. Svoje delo in udeležbo v bojni skupini bodo nadaljevali tudi v drugi polovici leta 2012. Od leta 2000 sodelujejo tudi z VSKV (vojskami Italije, Slovenije in Madžarske) v okviru tako imenovane kvadrilaterale, vendar v njej (še) ne sodelujejo z enotami (<http://www.hrvatski-vojniki.hr/hrvatski-vojniki/0232005/kvadar.asp>).

Hrvaška s svojimi aktivnostmi dokazuje, zlasti v mednarodnih operacijah in na misijah v silah Isaf, da namerava in je sposobna v okviru zaveznitva prevzeti večjo vlogo pri zagotavljanju mednarodnih miru in stabilnosti na območjih, ki spadajo v interesno območje Nata. To je poudaril oktobra 2011 tudi njihov minister za obrambo ob slovesnem podpisu sporazuma o sodelovanju v vojaški policijski šoli v Kabulu med Hrvaško, Črno goro, Makedonijo in Albanijo, medtem ko je Slovenija tak sporazum že podpisala, Bosna in Hercegovina pa naj bi ga podpisala leta 2012 (<http://www.morh.hr/en/news-press-releases-announcements/press-release/u-bruxelle-su-potpisan-memorandum-o-skoli-vojne-policije-u-kabulu.html>).

Pripravljenost za sodelovanje s SV so pokazali tudi z željo, da bi jim Slovenska vojska pomagala pri doseganju zahtev za pridružitve v Natove odzivne sile (NRF) in MNC NE (mednarodni korpus severovzhod) na področju JRKBO. Sicer o posebnem sodelovanju med vojskama Slovenije in Hrvaške (še) ne moremo govoriti. Sodelovanje med državama oziroma vojskama se izboljšuje in krepi, vendar pa v tem trenutno še ni razvit noben poseben stalni mehanizem sodelovanja. Hrvaška se trudi tudi čim prej prispevati sile v EU oziroma v bojne skupine EU, aktivna pa je tudi v okviru regionalne pobude A5, v kateri sodelujejo države Zahodnega Balkana in ZDA. Slovenija ima v A5 status opazovalke. Hrvaška pripravlja in je izvedla številne mednarodne vaje vseh treh komponent hrvaške vojske. Njeni prizadevanja in aktivnosti od sprejema v Nato so lahko napoved, da bo Hrvaška v prihodnosti morda prevzela pobudo in predlagala oblikovanje bojne skupine Zahodni Balkan.

2.3 Možnosti srbske vojske

Srbija je članica OZN in Partnerstva za mir (PzM), prizadeva si za članstvo v EU, a istočasno poudarja, da ne želi postati članica Nata.

Srbija za zdaj sodeluje le na misijah OZN, in sicer od leta 2003 (do zdaj je sodelovala na osmih). Še vedno je udeležena petih misij OZN, in sicer v DR Kongu, Slonokoščeni obali, Liberiji, Libanonu in na Cipru. V petih misijah sodeluje 27 pripadnikov. Najštevilčnejši kontingent je v DR Kongo, kjer sodelujejo z medicinsko ekipo (<http://www.vs.rs/index.php?content=bce7dcf0-fd29-102b-9fa8-28e40361dc2e>).

Srbija je izrazila pripravljenost sodelovanja z državami Zahodnega Balkana tudi v dokumentu, ki sicer ni vladni ali nacionalni, a kaže na mogoče smeri razmišljanj in dejanj v prihodnosti – Oblikovanje borbene grupe Zapadnog Balkana (2010). Avtorji

navedene študije (Filip Edjus, Mako Savković in Nataša Dragojlivić) predlagajo, naj Srbija v obdobju 2010–2020 skupaj z državami Zahodnega Balkana razvije skupno bojno skupino. Tako bi pridobile vse države, ki si prizadevajo za vstop v EU. Med prednosti razvoja take bojne skupine – Bojna skupina Zahodni Balkan (v nadaljevanju BSZB) – prištevajo najprej sorodnost jezikov in zato lažjo možnost sporazumevanja, pomembni sta tudi kulturna in zgodovinska podobnost. Kot drugo pomembno prednost pa navajajo željo večine držav Zahodnega Balkana, da postanejo članice Nata in EU ter da so vse članice PzM. Združitev držav v navedenih prizadevanjih bi pospešilo doseganje interoperabilnosti in standardizacije. Poleg tega imajo vojske Zahodnega Balkana, ki so nastale iz JNA, podobne načine usposabljanja pa tudi oborožitev in tehniko. Predlagajo, da bi Hrvaška prispevala transportne zmogljivosti in vojaško policijo, BiH bi lahko prispevala delovne skupine za razminiranje, Makedonija svojo specialno enoto, Srbija pa pehotni bataljon, vod vojaške policije, vod RKBO, medicinske skupine, lahko terensko bolnišnico, torej strukturne elemente, določene v Natovem Procesu načrtovanja in revizije (PARP). Zato bi bilo seveda nujno skupno usposabljanje, ki bi se začelo tako, da bi najprej sodelovali v drugih EUBG, nato pa bi se združili in oblikovali EUBG Zahodnega Balkana. Tretja prednost oblikovanja bojne skupine pa je, da bi se tako povečalo medsebojno zaupanje, s tem pa tudi varnejše in stabilno okolje. Izzivi, ki jih avtorji pri tem vidijo, so:

- spomin na vojno in razpad Jugoslavije je še vedno živ, toda če bi politiki našli moč za pomiritev, potem se skupno sodelovanje vojskam ne bi zdelo težavno,
- nerešeni politični problemi in teritorialni spori, pri čemer bi lahko skupno sodelovanje vojsk prispevalo tudi k politični rešitvi,
- vprašanje vodilne države – avtorji menijo, da bi to lahko bila Srbija ali Hrvaška, kot sredinska in kompromisna možnost, sprejemljiva za vse, pa bi lahko bila vodilna država BiH. Če pa se države ne bi dogovorile med seboj, bi lahko vodilno državo poiskali v regiji in kot mogoče države navajajo Grčijo, Romunijo ali Avstrijo.

Avtorji razvijajo koncept oblikovanja BSZB, tako da navajajo možnosti skupnega usposabljanja v njihovem centru za mednarodne operacije in misije v Beogradu ter v novi bazi »Jug« in šolanje na beograjski vojaški akademiji. Rešitev strateškega transporta vidijo v skupnem financiranju nakupa ali najema potrebnih letal. Avtorji menijo, da so možnosti povsem realne in da bi se morali začeti čim prej dogovarjati. Med svojimi strateškimi partnerji pri vstopu v EU in uresničitvi ciljev vidijo Češko in Španijo, zadnja je zanje sprejemljiva tudi zato, ker ni priznala samostojnosti Kosova. Oblikovanje BSZB bi potekalo v štirih fazah, med katerimi bi dosegla srbska vojska najprej individualno in kolektivno usposobljenost, uvedla novo opremo, napotila na šolanja v tujino ustrezne kadre, sledilo bi multinacionalno usposabljanje, na katerem bi dosegli večjo povezljivost, začel bi se politični dialog za oblikovanje BSZB. V drugi fazi bi srbska vojska začela sodelovati v drugih EUBG, pri čemer bi morali paziti, da bi sodelovali v bojni skupini nevtralnih držav (Švedska, Avstrija, Finska in Ciper) ali pa z državami, ki niso priznale Kosova (Španija, Slovaška, Grčija, Romunija). V tej fazi bi se morali krepiti politični dogovori med državami Zahodnega Balkana in dogovori o tem, katera država naj bo vodilna. Tretja faza bi bila namenjena natančnemu načrtovanju, skupnim vajam in usposabljanjem ter

pripravam na preverjanje pripravljenosti. Zadnja faza, ki bi jo dosegli v letih 2018–2020, pa bi pomenila doseganje začetnih operativnih zmogljivosti, ko bi bile sile natančno določene, opremljene in usposobljene na nacionalni ravni v individualnih ter kolektivnih veččinah. Oblikovali bi še skupne standardne operativne postopke (SOP), naredili načrt menjav na mestu vodilne države v prihodnosti in druge organizacijske načrte. Leta 2020 pa bi tako BSZB lahko prešla v fazo pripravljenosti (stand by) (2010, str. 34–45). Podrobnejši pregled dokumenta se mi zdi pomemben zato, ker bi lahko Slovenska vojska ob ugodnih razmerah pomembno pomagala ali prevzela pobudo s svojimi izkušnjami pri oblikovanju in vodenju večnacionalnih sil ter uresničitvi namer. Težava, na katero moramo pri tem računati, je »prizadetost«
Srbije zaradi odcepitve in mednarodnega priznanja Kosova kot samostojne države ter odklonilen odnos uradne politike do tesnejšega sodelovanja z državami, ki so to storile. Možnosti preseganja teh stališč je treba zato iskati v sodelovanju s Srbijo v okviru Partnerstva za mir in prizadevanjih za približevanju EU ter izraženi pripravljenosti sodelovati v evropskih bojnih skupinah.

2.4 Možnosti vojske Bosne in Hercegovine

Bosna je članica OZN od leta 1992 in članica Partnerstva za mir. Je tudi kandidatka za članstvo v Natu in EU. Pripadniki vojske BiH sodelujejo od leta 2001 na misijah OZN. V letih med 2001 in 2008 so sodelovali v opazovalni misiji OZN Etiopija-Eritreja (UNMEE) (skupaj 59 častnikov). Svoje opazovalce imajo še v DR Kongo. Pripadniki vojske BiH so začeli sodelovati v okviru misije OZN v Iraku leta 2005 in jo končali 2008. V sedmih izmenah je bilo v tej misiji vsakič po 36 pripadnikov – specialisti za uničevanje neeksploziranih ubojnih sredstev (Bilten Ministarstvo obrane i oružanih snaga BiH, 2008, str. 30, 31 in Jane's Sentinel, 2010, str. 99). Od leta 2009 sodelujejo tudi na Natovi misiji v silah Isaf v Afganistanu. Kontingent je najprej sestavljalo osem pripadnikov, nato so ga povečali na enoto moči pehotnega voda (49 pripadnikov).

Bosna in Hercegovina je država, ki je pripravljena sprejeti vsako pomoč in hkrati izraža namero tako vključevanja v EU kot Nato. Pomembno pri tem je, da so članstvo v Natu in EU podprli vsi trije konstitutivni narodi. Bosna in Hercegovina je dosegla napredek pri oblikovanju skupnih vojaških sil, a o skupni večnacionalni vojski ne moremo govoriti. Ne glede na to pa dejstvo, da pripadniki sil BiH sodelujejo v mednarodnih operacijah in na misijah v silah Isaf, kaže, da je tudi interes države, da čim prej uskladi notranje odnose ter postane pripravljena prevzemati naloge tudi v okviru Nata. Dostopni nacionalni strateški dokumenti so sicer usmerjeni predvsem v ustalitev in ureditev razmer v državi. V okviru enako jasno izražene želje po sodelovanju v Natu in EU je mogoče iskati prihodnje tesnejše stike tudi med vojskami. V tem okviru bi Slovenska vojska lahko opravila nalogo povezovanja pa tudi mentorja in pomagala pri sprejemanju standardov, ki veljajo v Natu ter EU. Največja ovira je nezaupanje med posameznimi narodi, ki sestavljajo vojsko Bosne in Hercegovine. Menim, da bi Bosna in Hercegovina podprla in sprejela pobudo Slovenije o oblikovanju skupnih sil na območju Zahodnega Balkana.

2.5 Možnosti vojske Črne gore

Črna gora je samostojna članica OZN že od razhoda s Srbijo, od leta 2006. Je tudi članica Partnerstva za mir, prizadeva pa si postati tako članica Nata kot EU. Črna gora sodeluje od sredine leta 2009 po dostopnih podatkih v opazovalni misiji OZN v Liberiji, v UNMIL (United Nation Mission in Liberia) v Afriki, s po dvema pripadnikoma v izmeni. Črna gora sodeluje v okviru Nata v mednarodnih operacijah in na misijah v silah Isaf v Afganistanu. Tja je julija 2010 napotila prvih 30 vojakov, ki izvajajo naloge zaščite sil (Jains Sentinel 2010: 545-546) v okviru Madžarskega PRT (Provincial Reconstruction Team). Od leta 2011 pa sodelujeta v silah Isaf v šoli vojaške policije, ki jo je v Kabulu oblikovala Hrvaška, dva pripadnika vojske Črne gore (<http://www.morh.hr/en/news-press-releases-announcements/press-release/u-bruxellesu-potpisan-memorandum-o-skoli-vojne-policije-u-kabulu.html>).

Menim, da je Črna gora najbolj prilagodljiva država na tleh nekdanje Jugoslavije, ki pa ne izrablja svojega geostrateškega in geopolitičnega položaja tako, kot bi ga lahko glede na naravne danosti. Država išče zavezništvo tako v ZDA kot Rusiji. Vojska Črne gore je manjša od slovenske. Glede na izražen interes Črne gore, da postane članica Nata in EU, vojska potrebuje pomoč tako pri vzpostavljanju, profesionalizaciji kot prilagajanju zahtevam članstva v obeh organizacijah. Črna gora izraža pripravljenost za sodelovanje tako s sosednjimi državami kot drugimi državami v regiji. Pripadniki črnogorske vojske si nabirajo mednarodne izkušnje s sodelovanjem na misijah OZN in v Natovih silah Isaf. Strateški nacionalni dokumenti izražajo pripravljenost države sodelovati tako s sosednjimi državami kot drugimi državami članicami v regiji. V dokumentih ni izražene želje ali pobude o tesnejšem sodelovanju z državami nekdanje Jugoslavije.

2.6 Možnosti makedonske vojske

Makedonija je članica OZN od leta 1992 in članica Partnerstva za mir, prizadeva si še za članstvo v Natu in EU. Od leta 2009 ima makedonska vojska enega pripadnika v poveljstvu sil (združenem operativnem centru) OZN Unifil v Libanonu. Od leta 1995 je članica PzM, kot verodostojna partnerica se je izkazala ob krizi na Kosovu leta 1999, ko je podprla Natovo operacijo in dovolila njegovim silam, da na njihovem ozemlju pomagajo pri reševanju humanitarne krize beguncev s Kosova. Makedonska vojska sodeluje v silah Isaf s skupino specialnih sil od leta 2002, od leta 2005 še s sanitetno delovno skupino, od 2011 pa delajo s tremi pripadniki tudi v šoli vojaške policije v Kabulu (vodilna država Hrvaška) (Jane's Sentinel 2010: 481, 482 in <http://www.morh.hr/en/news-press-releases-announcements/press-release/u-bruxellesu-potpisan-memorandum-o-skoli-vojne-policije-u-kabulu.html>). Pripadniki makedonske vojske so od leta 2003 do decembra 2008 sodelovali v 11 rotacijah (skupaj 490 pripadnikov), tudi na misiji v Iraku (Jane's Sentinel, 2010, str. 482–484 in <http://www.morm.gov.mk/morm/en/ARM/missions/iraq.html>). V okviru Kforja sodeluje 11 makedonskih častnikov pri nalogah države gostiteljice. Makedonska vojska sodeluje tudi v okviru EU v operaciji Althea v BiH (<http://www.morm.gov.mk/morm/en/ARM/missions/althea.html> in <http://www.morm.gov.mk/morm/en/ARM/missions/althea.html>).

www.setimes.com/cocoon/setimes/xhtml/hr/features/setimes/features/2006/05/30/feature-02).

Makedonija je pripravljena sodelovati tako s svojimi sosedomi kot z državami, nastalimi na območju nekdanje Jugoslavije. Tega ne izraža jasno, a poudarja pomen dobrososedskih odnosov. Je aktivna država, ki sodeluje tako v mednarodnih mirovnih operacijah in na misijah kot v regionalnih organizacijah in pobudah. Spor z Grčijo zaradi imena države je verjetno njena največja ovira, da še ni članica Nata. Makedonija je s svojimi specialnimi silami, kot izhaja iz analiz Janes Sential, ki sodelujejo tudi v Isafu v Afganistanu, našla pomembno »tržno« nišo. Makedonska in Slovenska vojska imata dobre bilateralne stike. Za Slovensko vojsko je poleg sodelovanja s pripadniki makedonske vojske pomembno tudi vadišče Krivolak, kar izraža Akcijski načrt delovanja Slovenije do Zahodnega Balkana Ministrstva za zunanje zadeve. Makedonija izraža v svojih strateških dokumentih tako kot vse druge obravnavane države nekdanje Jugoslavije jasen interes postati članica EU in Nata. V tem okviru nedvomno vidi kot svojo zaveznico tudi Slovenijo. Menim, da bi bila Makedonija pripravljena sodelovati v skupnih silah Zahodnega Balkana.

2.6 Možnosti kosovskih varnostnih sil

Kosova ni v OZN, Natu in tudi v EU ne, a je jasno izrazilo željo, da postane članica vseh treh.

Kosovo je država, ki ni dokončno oblikovana in uradno nima vojske. Svoje interese mora šele jasno izraziti in še prej dokazati, da je sposobno izpolniti zahteve približevanja Natu in EU. Ni stvarno pričakovati, da bi lahko bile kosovske varnostne sile del mogočih sil Zahodnega Balkana, čeprav bi za to izrazile zanimanje. Sodelovanje s Kosovom je bolj realno na bilateralni ravni, pri čemer v okviru Kforja že sodelujemo. V prihodnosti pa lahko pomagamo Kosovu oziroma kosovskim varnostnim silam pri sprejemanju Natovih standardov in standardov EU.

3 ALI BI BILO OBLIKOVANJE SKUPNIH SIL NA ZAHODNEM BALKANU SPLOH SMISELNO?

Odgovor na to vprašanje je težko oblikovati tako, da bi bil nedvoumen in enopomenski. Dejstvo je, da je geopolitičen položaj Slovenije dovolj ugoden, da omogoča hitro povezovanje z državami, nastalimi na tleh nekdanje skupne države. Nesporno dejstvo je, da bi prineslo oblikovanje skupnih sil po skoraj petdesetih letih življenja v skupni državi po drugi svetovni vojni Sloveniji prednosti tako zaradi jezikovne sorodnosti kot poznavanja kulture, zgodovine, političnih procesov, nacionalnih značilnosti, nacionalnih posebnosti, sorodnosti in raznolikosti. Prav tako je dejstvo, da se je Slovenija po osamosvojitvi, kot pravijo v svojih delih Gaiser, Balazic in Bufon, bolj trudila odmakniti od teh držav kot pa izrabiti priložnosti, izkušnje in znanje ter jih čim prej pritegniti v skupne in nove integracijske procese. Dejstvo je tudi, da se je na navedeno območje najprej začelo vračati gospodarstvo oziroma da

nekatero gospodarske družbe od tam nikoli niso odšle, saj so se zavedale gospodarskega in ekonomskega pomena Balkana. Geoekonomski interes je torej tudi tukaj prehitel geopolitičnega. Res je tudi, da je v interesu Nata in EU v tem delu sveta vzpostaviti stabilno in varno območje, na katerem bo presežena možnost medsebojnih spopadov. Iz tega izhaja, da je smiselno, da Slovenija, ne le na ekonomskem, temveč tudi na vseh drugih področjih, čim prej vzpostavi dobre in stabilne odnose z državami, nastalimi na tem območju, ter tako kot članica Nata in EU bolj prispeva k stabilizaciji ter ureditvi razmer. V zagotavljanje stabilnega in varnega okolja pa se mora vključiti tudi Slovenska vojska, ki je do zdaj dokazala, da je v večnacionalnih enotah sposobna delovati dobro, učinkovito in odgovorno. Če je prepoznala Slovenija v Strategiji razvoja Slovenije, Strategiji nacionalne varnosti in drugih dokumentih Zahodni Balkan kot svoje interesno območje ter zagotavljanje stabilnosti in varnosti na tem območju kot svoj bistven interes, potem je poglobljeno sodelovanje na vojaškem področju zagotovo smiselno. Smiselno bi bilo tudi zato, ker bi si z intenzivnejšim sodelovanjem in pomočjo drugim državam pridobila ugled v mednarodnem okolju. Istočasno bi dokazali, da smo res poznavalci te regije in da smo sposobni s svojim vplivom prispevati k varnosti ter stabilnosti v regiji. Za države Zahodnega Balkana, ki jih obravnavam, pa bi sodelovanje na vojaškem področju pomenilo lažje in hitrejšo doseganje standardov Nata in EU.

Ne dvomim, da obstajajo tudi nasprotniki take ideje in da je takih, ki menijo podobno, kot novinar Miroslav Lazanski (Politika, 10. julij 2010) v komentarju predloga srbskih avtorjev o oblikovanju bojne skupine Zahodnega Balkana, tudi precej. Imenovani v svojem članku pravi, da res ne ve, zakaj smo se potem vojskovali, razbili državo in skupno vojsko, če se zdaj znova trudimo vzpostaviti nekakšne skupne sile Zahodnega Balkana. Lazanski sklene svoj komentar tako: »kako formirati multinacionalni štab borbene grupe »Zapadni Balkan«, ko će biti komandant borbene grupe, ko zamenici, ko načelnik štaba, hoće li se odlučivati većinom glasova, konsenzom, ima li kvoruma ili nema, na kom jeziku će komunicirati oficiri, srpskom, hrvatskom, bošnjačkom, crnogorskom, makedonskom, koje pismo će se koristiti, latinica, ćirilica, koji dijalekt?« Menim, da so to povsem upravičeni dvomi in vprašanja, ki pa niso nerešljivi. Zlasti, če sta namen in cilj oblikovanja skupnih sil lažje in hitrejšo doseganje standardov Nata oziroma EU ter pridobivanje izkušenj pa tudi vzpostavljanje temeljev za sodelovanje v prihodnosti, ki se brez dvoma mora zgoditi.

Povezovanje pa je smiselno tudi zaradi drugih vzrokov. Glede na definicije sodobnih virov tveganja, grožnje in izzive se vse navedene države srečujejo s podobnimi grožnjami in tveganji. Združevanje moči pri soočanju z istimi težavami, tveganji in grožnjami ni slabo. Državam omogoča boljši dostop in izmenjavo različnih informacij, zgodnejše odkrivanje nevarnosti, groženj in tveganj ter možnost učinkovitejšega odgovora nanje (preventiva in obramba), istočasno pa krepi tudi medsebojno zaupanje, izboljšuje možnosti sodelovanja na različnih področjih ter ne nazadnje krepi občutek varnosti.

4 ALI JE MOGOČE OBLIKOVATI SILE ZAHODNEGA BALKANA GLEDE NA TRENUTNE RAZMERE IN SLOVENSKE NACIONALNE DOKUMENTE?

Odgovor na to vprašanje je po pregledanih dokumentih lažji in je NE. V dokumentih so pobuda za ustvarjanje dobrososedskih odnosov, povezovanje in sodelovanje na bilateralnih ravneh ter tudi pobude o skupnem sodelovanju v mednarodnih operacijah in na misijah ali pri posameznih projektih v procesu doseganja standardov Nata in EU. Noben dokument pa ne daje pobude o bolj vsebinskem in stalnem sodelovanju med vojskami obravnavanih držav.

Območje dela nekdanje Jugoslavije ostaja lisa na zemljevidu držav, ki so članice Nata. Spremeniti tako stanje je tako v interesu Nata kot EU, saj predstavljajo sedanje razmere stalno grožnjo miru in stabilnosti zlasti v Evropi. Slovenija se je v preteklosti precej oddaljila od teh držav in iskala zavezništva drugje v Evropi in v svetu, hkrati pa je poudarjala, da je glede na skoraj petdesetletno skupno zgodovino dobra poznavalka tega območja, kulture in jezika ter da lahko pomaga pri vzpostavitvi razmer za nemoten razvoj novonastalih držav. Z dejanji na vseh družbenih področjih tega nismo podprli tako, kot bi verjetno lahko in kot znamo ter zmoremo. Podobno kot država je bila tudi Slovenska vojska bolj usmerjena na zahod in proti ZDA ter ni iskala svojih možnosti v sodelovanju z vojskami držav, ki so nastale na tleh nekdanje Jugoslavije.

Slovenska vojska tako s sodelovanjem v mednarodnih operacijah in na misijah kot s sodelovanjem v NRF ter pri oblikovanju trilateralne enote VSKV z Italijo in Madžarsko dokazuje, da ima dovolj izkušenj ter znanja, da prevzame nalogo oblikovanja nove večnacionalne enote, sestavljene iz vojsk Hrvaške, Srbije, Bosne in Hercegovine, Črne gore in Makedonije, če bi za to obstajala politična podlaga.

Sklep Slovenija se zaveda svojih geopolitičnih možnosti, kar se kaže tudi v oblikovanih nacionalnih interesov in ciljev. Istočasno je mogoče ugotoviti, da je od osamosvojitve naprej večino svojih prizadevanj usmerila v izpolnitev pogojev za članstvo v Evropski uniji in Natu ter drugih organizacijah, pri čemer je območje nekdanje skupne države večinoma zanemarila.

Slovenska vojska bi s svojimi izkušnjami, znanjem in zmogljivostmi ob ustrezni politični volji lahko prevzela večjo povezovalno nalogo ter pomagala drugim vojskam pri vključevanju tako v evro-atlantske integracije, posredno tudi pri urejanju odnosov med državami, predvsem pa h krepitvi medsebojnega zaupanja. Slovenska vojska pa bi tako pridobivala tudi nove pomembne mednarodne izkušnje pri vodenju večnacionalnih sestav in tudi novo znanje. Za kaj takega morajo biti v vseh navedenih državah ustrezni pogoji in interesi. Glede na preučene dokumente (slovenske in dokumente drugih držav) je mogoče ugotoviti, da takšnega zanimanja v tem trenutku ni.

Nacionalni dokumenti ne predvidevajo razširitve sodelovanja na vojaškem področju zunaj okvirov bilateralnega sodelovanja in sodelovanja pri uresničevanju nekaterih projektov, povezanih z reformami obrambnih sektorjev v državah zahodnega Balkana. Tesnejše sodelovanje ni predvideno niti v okviru skupnega sodelovanja v mednarodnih operacijah in na misijah. Dejstvo pa je, da imajo vsi ti dokumenti omejen rok trajanja in se lahko kadar koli spremenijo ter dopolnijo, če bi bili za kaj takega ustvarjeni pogoji in izražene potrebe ali želje. Trenutno pa ne dajejo podlage za oblikovanje skupnih sil Zahodnega Balkana. Ta ostaja za nas območje, od koder izvirajo mogoče grožnje varnosti in stabilnosti v regiji ter v Evropi, a smo se odločili, da vsaj na področju vojaškega sodelovanja zadržimo svojo vpletenost v ta prostor na varni razdalji bilateralnega sodelovanja.

Literatura

1. Bufon, M., 2004. *Med teritorialnostjo in globalnostjo. Koper: Univerza na primorskem, Znanstvo-raziskovalno središče Koper, Zgodovinsko društvo za južno primorsko.*
2. Ejodus, F., Savković, M., Dragojlović, N., 2010. *Ka borbenoj grupi Zapadnog Balkana; Vizija obrambne integracije Srbije u EU 2010–2020. Beograd: Centar za civilno-vojne odnose.*
3. Gaiser, L., 2010. *Geopolitika, Dinamika mednarodne politike v XXI. stoletju. Radovljica: Didakta.*
4. *Jane's Sentinel Country Risk Assessment; Balkans, 2010. Issue Twenty seven. Velika Britanija: IHS Global Limited. Bosna in Hercegovina, 61–117, Hrvaška, 189–258, Kosovo, 411–452, Makedonija, 453–514, Črna gora, 515–562, Srbija, 639–714 in Slovenija, 715–760.*
5. Peci, L., Dugolli, I., 2009. *Kosovo: The issue and challenges of statehood in the making. V Collmer, Sabine ur. From Fragile State to Functioning State. Nemčija: LIT VERLAG, 227–251.*
6. Petrović, T., 2009. *Dolga pot domov – Reprezentacije zahodnega Balkana v političnem in medijskem diskurzu. Ljubljana: Mirovni inštitut, Založba Mediawatch.*
7. <http://mediawatch.mirovni-institut.si/edicija/seznam/22/mediawatch22.pdf>, 11. maj 2011.
8. Rogelj, B., 2006. *Nazaj k Evropi – Geopolitični diskurzi o Srednji in Vzhodni Evropi v institucijah Evropske unije. Dela 26. Ljubljana: Filozofska Fakulteta, 181–202.*
9. http://www.ff.uni-lj.si/oddelki/geo/publikacije/dela/files/Dela_26/09%20rogelj.pdf, 14. maj 2011.
10. Šteiner, A., Geder, A., 2009. *Pregled mednarodnih vojaških operacij in misij, v katerih je delovala SV od 1997 do 2008. Bilten Slovenske vojske, april 2009 – 11 (1). Ljubljana: GŠSV. 183–211.*
11. Tunjič, F., 2004. *Vmesna Evropa, Konfliktnost državnih teritorilanih meja. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstvo-raziskovalno središče Koper, Zgodovinsko društvo za južno primorsko.*
12. Žabkar, A., 1997. *Geostrateški in geopolitični položaj Slovenije v 20. stoletju. Ljubljana: Nova revija. Letnik XVI (187/188), 183–209.*

Članki v tiskanih občilih:

1. Lazanski, M., 2010: *Šta je to Borbena grupa Zapadnog Balkana. Beograd: Politika. <http://www.politika.rs/pogledi/Miroslav-Lazanski/Opet-u-Karadjordjevu.lt.html>, 6. junij 2011.*

Resolucije in strategije:

1. *Resolucija o izhodiščih zasnove nacionalne varnosti Republike Slovenije in njen popravek, Uradni list RS št. 71/93 in št. 2/1994.*
2. *Resolucija o splošnem dolgoročnem programu opremljanja in razvoja Slovenske vojske do leta 2025 (ReSDPRO). Uradni list RS št. 99/2010 z dne 7. decembra 2010.*
3. *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije, Uradni list RS št. 56/01 in Uradni list RS št. 27/10.*
4. *Smernice za delovanje Republike Slovenije do Zahodnega Balkana (2010). Vlada RS, http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/Zahodni_Balkan/Smernice_ZB.pdf, 16. maj 2011.*
5. *Strategija nacionalne bezbednosti, Uradni list Črne gore št. 01-869/18 z dne 27. novembra 2008, <http://www.mod.gov.me/biblioteka?query=strategija&sortDirection=desc&pagerIndex=1>, 20. maj 2011.*
6. *Strategija nacionalne bezbednosti Republike Srbije (2009), http://www.mod.gov.rs/lat/dokumenta/strategija/strategija_nacionalne_bezbednosti_lat.pdf, 20. maj 2011.*
7. *Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske (2002), http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_03_32_692.html, 17. maj 2011.*
8. *Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske – Nacrt (2010), <http://www.morh.hr/aktualne-teme/sns/nacrt-strategije-nacionalnesigurnosti.html>, 30. november 2011.*
9. *Strategija obrane Republike Hrvatske (2002), http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_03_33_708.html, 17. maj 2011.*
10. *Strategija obrambe Republike Srbije (2009), http://www.mod.gov.rs/lat/dokumenta/strategije/strategija_odbrane_lat.pdf, 20. maj 2011.*
11. *Strategija odbrane Crne gore, Uradni list Črne gore št. 01-992/5 z dne 17. decembra 2008. <http://www.mod.gov.me/biblioteka?query=strategija&sortDirection=desc&pagerIndex=1>, 20. maj 2011.*
12. *Strategija razvoja Slovenije (2005). Urad republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj. <http://www.gov.si/umar/>, 4. maj 2011.*
13. *Strategija sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah, Uradni list RS št. 19/2010 z dne 12. marca 2010.*